

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Cesta života

Jméno a příjmení studenta: Klára Dostálová

Jméno a příjmení vedoucího práce: PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis

Poděkování

Děkuji PaedDr. Taťáně Šteiglové, Ph.D., za její ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi poskytla při tvorbě této práce. Další dík patří také mé rodině a blízkým, kteří mi byli při tvorbě této práce velkou oporou. Nakonec bych chtěla poděkovat svému zesnulému dědečkovi, jehož život pro mě hodně znamenal a byl pro mě i velkou inspirací při tvorbě této práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. TEORETICKÁ ČÁST	6
1.1 Lidský život.....	6
1.1.1 Dětství.....	6
1.1.2 Dospívání	8
1.1.3 Období dospělosti.....	9
1.2 Téma rodiny v dílech současných umělců	12
1.2.1 Gillian Wearing.....	12
1.2.2 David Cata	14
1.2.3 Gerhard Richter	16
1.2.4 Marianne Wille Ogilvie	18
1.3 Role textu ve výtvarném umění.....	20
2. PRAKTICKÁ ČÁST	27
2.1 Život mého Dědečka	27
2.2 Vytváření praktické části.....	33
ZÁVĚR.....	42
Seznam použité literatury:	43
Seznam internetových zdrojů:	43
Seznam obrázkové dokumentace:	44

ÚVOD

Život a životní cesta, kterou se ubíráme, je tématem o kterém, alespoň jednou za svůj život uvažuje snad každý člověk. Problematika lidského života hraje důležitou roli jak v umění a literatuře, tak i v mnoha vědních odvětvích. Když uvažujeme nad svým dosavadním životem a událostmi, které jsme za jeho trvání prožili, nezná, kdy nás napadne, co z věcí, které jsme prožili a vztahů s lidmi, které jsme potkali, nás přimělo k tomu, abychom se stali lidmi, jakými jsme dnes. Pro mě osobně se impulsem k těmto myšlenkám staly předměty psychologie a vývojové psychologie, které jsem absolvovala v rámci studia pedagogického základu. Právě tyto otázky mě nakonec přivedli k tématu mé bakalářské práce. Při uvažování nad svým vlastním životem, jsem totiž dospěla k závěru, že to byl právě můj děda, jenž mi pomohl dospět v člověka jakým jsem dnes. Můj dědeček byl, pro mě i mým druhým otcem, protože to byl právě on, a ne můj pravý otec, kdo mě naučil spoustě věcí, kdo mi věnoval svůj čas a trpělivost a kdo tu pro mě vždy byl v době, kdy mi bylo nejhůř. Navzdory tomu, kolik pro mě můj děda za svého života znamenal, jsem si uvědomila až dlouho po jeho smrti, že jsem jej vlastně skoro neznala. Tehdy jsem začala přemýšlet, jakým byl vlastně člověkem předtím, než se stal mým dědou, a právě proto jsem rozhodla svou práci věnovat zkoumání životní cesty svého dědečka.

V teoretické části své práce se věnuji problematice lidského životního vývoje z pohledu vývojové psychologie, dále pak autorům, jejichž tvorba je inspirována tématem rodiny, a nakonec se v závěru této teoretické části zabývám rolemi, které text zastával v různých obdobích vývoje výtvarného umění.

V praktické části se má práce odvíjí od starých rodinných fotografií, které zobrazují okamžiky z různých období dědečkova života. Konkrétně se jedná o sedm fotografií zachycující dědečkovo dětství, dospívání, období jeho mládí dokumentující jeho povinnou vojenskou službu a svatbu s mou babičkou, období jeho pozdní dospělosti, a nakonec období stáří. Tyto fotografie jsem přenesla na textilní podklad, který jsem získala z dědova starého prostěradla, pozadí fotografií jsem pak využila k zapsání svých pocitů a myšlenek které ve mně jednotlivé fotografie vyvolávají, a zároveň jsem se snažila představit si dědečka v každém jednotlivém období a pochopit události, které přispěly k utváření jeho osobnosti. Tímto způsobem jsem se snažila poznat a pochopit jakou osobou byl můj dědeček v době předtím, než jsem ho poznala a zároveň jsem se chtěla pokusit vyjádřit pouto mezi mým vlastním životem a životem mého dědečka. Tímto způsobem bych se také ráda vypořádala se svými negativními pocity, které ve mě vyvolala jeho ztráta.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Lidský život

Lidský život je problematikou, kterou se lidstvo zabývá po celá tisíciletí. Samotné téma lidského života můžeme nalézt jak ve vědách humanitních, tak i okrajově ve vědách přírodních, samozřejmostí je také podstatná role, kterou tematika lidského života hraje v umění. Pro potřeby této práce, se pokusím blíže nastínit tuto problematiku pomocí poznatků, které o lidském životě ve smyslu vývoje jedince poskytuje vývojové psychologie.

1.1.1 Dětství

Na dětství většina z dospělých vzpomíná jako na období hraní, nevinnosti a čiré radosti. Velkou část z dětství si však nepamatujeme, Vzpomínáme hlavně na to, že když jsme byli dětmi, neměli jsme žádné těžké povinnosti a nemuseli jsme denně dělat složitá rozhodnutí ohledně své budoucnosti nebo vztahů a povinností vůči jiným lidem. Proto na toto období bývá vzpomínáno také jako na krásnou dobu bezstarostnosti a dobu kdy jsme byli skutečně šťastní. Myslím si však, že dětství je zároveň doba, kdy jsme byli nejvíce zranitelní a kdy jsme více než cokoliv potřebovali vědět, že existuje někdo, komu na nás záleží a kdo nás bezvýhradně miluje.

Tradičně je jako první etapa lidského života chápáno narození člověka, nicméně je dnes zřejmé, že vývoj budoucího člověka začíná již početím. Vývoj v prenatálním období je ukončen porodem. Po narození následuje novorozenecké období a následně kojenecké období, v těchto obdobích probíhá dále biologický vývoj, postupně se však rozvíjí motorika a vnímání, dochází také k rozvoji inteligence a schopnosti učit se. Z psychologického hlediska je pro dítě během těchto období, zásadní péče matky a vztah, který si k ní dítě vytváří. Přibližně v sedmi měsících života pak dochází k významné životní události – takzvanému specifickému připoutání k matce, nebo k tomu, kdo o dítě soustavně pečuje. Toto připoutání je zásadním prototypem všech dalších citových vztahů.¹

¹ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 75-84. ISBN. 80-7367-124-7

„Batolecí hra buduje svět fantazie, ve kterém i jako dospělí budeme trávit velkou část svého času. Bez tohoto světa si ani nedovedeme představit kulturní život.“²

Od druhého roku do třetího roku života probíhá batolecí období. U dítěte nadále probíhá biologický vývoj, zdokonaluje se motorika, řeč, roste inteligence a za pomoci hry se rozvíjí myšlení a fantazie. Dítě kolem druhého roku začíná navazovat vztahy k jiným dětem, začíná být více samostatné, a zároveň se začíná zapojovat mnohem více do lidského společenství. Dítě si také začíná uvědomovat svou nově nabytou autonomii, toto období bývá nazýváno fází vzporu. Zároveň s touto fází se, ale objevuje i fáze poslušnosti. Důležitou roli v tomto období hraje však i temperament dítěte a přístup rodičů k jeho výchově³

Od tří let do šesti let dítěte hovoříme o období předškolního věku. V tomto období se stává pro vývoj dítěte stěžejní jeho socializace, nemalou důležitost však představuje i postupné poznávání okolního světa a vývoj inteligence, myšlení a řeči. Během tohoto období začíná být dítě schopné chápat první matematické vztahy a objevuje se u něj základ prelogického myšlení. V jeho myšlení se výrazně projevuje egocentrismus. Dětské myšlení často připisuje lidské vlastnosti neživým věcem. Pro duševní vývoj dítěte v tomto věku jsou také důležité vztahy s vrstevníky v jejichž rámci je schopné vytvářet a zkoušet různé sociální role. Podstatnou roli ve vývoji předškolního dítěte má i nadále hra, pomocí které, jednak rozvíjí svoji fantazii a obratnost, zároveň je však hra pro dítě prostředkem, pomocí kterého se vyrovnává se strachy a konflikty. Právě hra totiž umožňuje dítěti vyrovnat se s událostmi, které není schopno pochopit rozumem⁴

Nástupem dítěte do školy začíná období mladšího školního věku. Ve vývoji dítěte v mladším školním věku má školní docházka nezastupitelnou roli. Prostřednictvím školy se dítě učí myslet novým způsobem, jsou na něj kladeny vyšší nároky, skrze které se učí přijímat povinnosti a odpovědnost. Obecně je toto období považováno za klidné období harmonického

² ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 104. ISBN. 80-7367-124-7

³ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 72-86. ISBN. 978-80-247-1284-0

⁴ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 87-102. ISBN. 978-80-247-1284-0

rozvoje. Další prudký rozvoj zaznamenává myšlení a rozum, dítě projevuje zájem o nové informace o světě a v začátku tohoto období dítě vzhlíží k autoritám⁵

1.1.2 Dospívání

Období pubescence nastává přibližně v 11 letech, trvá asi do 15. roku a bývá považováno za jednu z nejdramatičtějších životních etap. Probíhají dramatické tělesné změny, které mají vliv na psychickou a citovou rovnováhu. Starší pubescenti začínají pomalu využívat vědecké myšlení a zvládají formálně logické operace, tento druh myšlení jim umožňuje kriticky uvažovat o smyslu hodnot, srovnávat ideály s realitou, což může pak mít za následek kritičnost reality, nespokojenost, zklamání a pesimismus.⁶ Důležitým mezníkem v tomto období je pro dospívající dítě proces emancipace od rodiny. Během tohoto procesu se dospívající snaží reagovat na tento psychosociální konflikt různými způsoby, které se mohou prolínat a vzájemně na sebe navazovat. Za tyto způsoby je považován vzdor vůči rodičům nebo naopak odmítnutí nových vztahů s vrstevníky a přílišná závislost na rodičích, dalším způsobem může být i uzavření se do světa vlastní mysli a hloubání o smyslu života.⁷

Druhou etapou období dospívání je období adolescence, jež bývá nazýváno též obdobím vrcholu mládí, probíhá asi od 15 let do asi přibližně 20 až 22 let. Obecně lze jako dělicí čáru adolescence a dospělosti chápat dosažení sociální zralosti. Adolescence je období, kdy se člověk nachází na vrcholu tělesných i duševních sil, doba, kdy přijímá plnou zodpovědnost za své skutky, ale i doba, kdy musí čelit strastem, které s sebou dospívání nevyhnutelně přináší. Okolí na adolescenta klade stále větší nároky, je nucen si ujasnit své priority, najít si své místo ve světě, připravovat se na navazování vážných vztahů a připravovat se na své uplatnění ve společnosti. V dřívější době toto období neexistovalo, protože bylo společensky přijatelné, že po dosažení pohlavní zodpovědnosti se adolescenti museli začít

⁵ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 145–149. ISBN. 80-7367-124-7

⁶ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 169–175. ISBN. 80-7367-124-7

⁷ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 153. ISBN. 978-80-247-1284-0

sami žít a často v tomhle věku vstupovali do manželského svazku ⁸ Stejně jako během pubescentního období, zaujímají adolescenti často kritický postoj k chování a názorům svých rodičů, na rozdíl do pubescentů jsou však jejich argumenty konkrétnější a lépe mířené. Mezi rodiči a dětmi postupně dochází k emancipaci, která je předzvěstí dalšího stádia separačního procesu, který by měl vést k úplnému osamostatnění a uvolnění citových vazeb s rodiči. Tento separační proces by měl být ukončen obnovením pozitivního vztahu k rodičům ⁹

1.1.3 Období dospělosti

Toto období se vyznačuje pomalým biologickým vývojem a vzhledem k velké rozmanitosti individualit jednotlivců, kteří vývojově spadají do tohoto období, se vývojovým hlediskem tohoto období vývojová psychologie většinou příliš nezabývá. Mladý dospělý je schopen vykonávat produktivní práci, ve které se lehce může dostat na vrchol a dosáhnout vysoké výkonnosti, stále ovšem vstřebává nové zkušenosti a mění zaměstnání.

Dospělý člověk také může čelit dilematu mezi kariérou a založením rodiny a jejím materiálním zajištěním. V milostném životě dospělého člověka je žádoucí, aby se složky sexuality a erotiky harmonicky spojily ve vztahu k jednomu partnerovi. Protikladem tohoto tvrzení je tzv. polygamní stádium. S tímto souvisí také otázka vstupu do manželství. To je chápáno jako vzájemný prostor dvou partnerů, kde se budou odehrávat další životní události a kde budou oba partneři získávat své další zkušenosti.¹⁰ Pracovní a rodinný život je považován u podstatné většiny osob za významnou část jejich životního naplnění. Šťastné manželství a spokojený rodinný život tvoří pak také základ pro výchovu budoucích potomků. Právě narozením prvního potomka se z manželství stává rodina a oba partneři začínají plnit novou roli otce a matky. Výchova potomků a role rodiče je předpokladem pro uspokojení

⁸ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 191–192. ISBN. 80-7367-124-7

⁹ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 212–215. ISBN. 80-7367-124-7

¹⁰ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 229–245. ISBN. 80-7367-124-7

životní potřeby generativity. Role rodiče s sebou, ale přináší i mnoho změn a povinností, ke kterým v rodině nutně nastává v průběhu vývoje dítěte.¹¹

Třicátý rok je vrcholem tělesného vývoje jedince, ale právě v po tomto přelomu, začíná organismus pomalu projevovat první známky stárnutí, Každodenní výkonnost dospělého se opírá o získané zkušenosti a dobře známé stereotypy, ve kterých se denně pohybuje. Další významnou etapu v tomto období tvoří rodinný život. Výchova dětí a trávení společného času s nimi bývá pro toto období charakteristické. Kladný vztah mezi oběma partnery je pro přínosnou výchovu a vývoj dětí zásadní.¹² Neméně důležitý je, ale i vztah rodičů k prarodičům jejich dětí, mladí rodiče často mohou pociťovat frustraci způsobenou kritikou kterou obdrží ze strany prarodičů, která v nich vytváří pochybnosti o správném vykonávání rodičovské role a způsobuje konflikty mezi oběma generacemi.¹³

Mezi 40-45. rokem života může dojít k tzv. krizi středního věku, která se vyznačuje tím, že člověk, který dosáhl středního věku, kriticky hodnotí svůj dosavadní život, znovu se tedy otevírá téma jeho vlastní identity. Existuje i však opačný názor, který o tomto období spojeným s odchodem dětí z domova a znovunabytím volného času pro svůj osobní rozvoj, hovoří jako o tzv. zlatém období.¹⁴

Po čtyřicítce, pak obvykle rovněž dochází v manželství k druhé vývojové krizi, která je spojená s dospíváním dětí a jejich výsledným osamostatněním. Ke krizi častěji dochází v manželstvích, kde nejsou uspokojovány manželské vztahy a kde nedošlo k řešení vzniklých problémů včas. Krize končí buď rozpadem manželství, nebo naopak se po překonání této krize manželství stává stabilnější¹⁵

Po padesátce se už znatelně začíná projevovat stárnutí organismu, Výkonost orgánů klesá, svalstvo postupně ochabuje, zhoršuje se výkonost mozku úpadku paměti a smyslového

¹¹ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 177-184. ISBN. 978-80-247-1284-0

¹² ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 271-276. ISBN. 80-7367-124-7

¹³ LUSSO, Victoria Cesari. Prarodiče, rodiče a vnoučata: o emočních, vztahových a komunikačních úskalích. vyd. 1. Praha: Portál, 2011. s 39. ISBN. 978-80-262-0003-1

¹⁴ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 187. ISBN. 978-80-247-1284-0

¹⁵ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 303. ISBN. 80-7367-124-7

vnímání. Novou zkušenost však, pro stárnoucího člověka znamená tzv. ústupkový boj, který směřuje k vyrovnání se s tělesným a duševním úpadkem. Je zde aktuální také vyrovnávání se s představou vlastní smrtelnosti. Přijetí perspektivy smrti a rozvoj generativity je podmínkou pro kladný duševní vývoj v období stáří. Důležitým bodem je proto v tomto období také vztah se vnoučaty, pomocí něhož lze rovněž nadále prohlubovat generativitu, při níž se teď, však méně počítá s odezvou.¹⁶ Ve vztahu prarodiče s vnoučetem probíhá vysoká identifikace prarodiče s malým dítětem způsobem, kdy je prarodič schopen se ztotožnit se svým vlastním dětským já, díky čemuž jsou schopni prožívat v jednom okamžiku, stejné emoce jako jejich vnouče. Z tohoto důvodu silného emočního prožívání prarodičů a následné kritiky výchovy rodičů pak, ale mohou vznikat konflikty mezi a prarodiči a rodiči vnoučat.¹⁷

Na konci období pozdní dospělosti odchází většina pracovníků do důchodu, což s sebou přináší jednak změny v denním rozvrhu, ale také změnu z produktivního sociálního postavení na postavení závislé. S přibývajícím věkem se stárnoucí člověk musí vyrovnávat se projevy stárnutí, změnou svého fyzického vzhledu i změnou vzhledu svého partnera. Pro člověka v tomto období bývá zároveň mnohem těžší vyrovnat se změnami, a může se stát, i že začne odmítat vše nové.¹⁸

I v tomto období jsou pro člověka prospěšné zdravé vztahy s rodinnými příslušníky, zejména vnoučata mohou pomoci potlačit pocity smutku. Chvilky strávené s vnoučaty přináší člověku pocity naplnění a radosti, zároveň se však objevuje i pocit prázdnoty, když s prarodiči vnoučata nejsou v přiměřeném kontaktu nebo když s nimi ztratí kontakt úplně kvůli rozpadu rodiny.¹⁹

Téma integrity je posledním tématem v lidském životě. Jedná se o pocit celistvosti a naplnění života. V tomto období člověk sebekriticky hodnotí sám sebe a celý svůj život.

¹⁶ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 314–326. ISBN. 80-7367-124-7

¹⁷ LUSSO, Victoria Cesari. Prarodiče, rodiče a vnoučata: o emočních, vztahových a komunikačních úskalích. vyd. 1. Praha: Portál, 2011. s 36-39. ISBN. 978-80-262-0003-1

¹⁸ LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. s. 190-192. ISBN. 978-80-247-1284-0

¹⁹ LUSSO, Victoria Cesari. Prarodiče, rodiče a vnoučata: o emočních, vztahových a komunikačních úskalích. vyd. 1. Praha: Portál, 2011. s. 50-52. ISBN. 978-80-262-0003-1

Dochází k pochopení svých životních hodnot a postojů. Pocit integrity stojí proti pocitu beznaděje a zoufalství.²⁰

1.2 Téma rodiny v dílech současných umělců

1.2.1 Gillian Wearing

Je současná britská umělkyně, jejíž koncepčně zaměřené fotografie a videa zkoumají dynamiku moci a voyeurismus v každodenním životě. Hlavním zaměřením této autorky je hlavně sebeuvědomění subjektů a osob se kterými pracuje. O estetickou hodnou svých děl se tolik nezajímá a není pro její díla příliš podstatná. Wearing využívá protetické masky, manipulaci s hlasovými nahrávkami a pozměněné fotografie. Často pracuje s portréty sebe samotné nebo i portrétními fotografiemi jednotlivců a skupin.²¹

Ve své sérii fotografií z roku 2003, kterou nazvala Album, Využívá Gillian Wearing těchto postupů k vytvoření autobiografického díla. Pomocí masek vytvořených ze silikonu, se snaží co nejvěrněji napodobit staré rodinné fotografie, čehož dosahuje tak, že si tyto silikonové protetické masky nasazuje na své tělo, a tak sama sebe transformuje do podoby své matky, otce, strýce a bratra z doby kdy byli mladí dospělí nebo teenageři. Gillian Wearing tyto fotografie, však považuje za své autoportréty. Fotografie autorky v těchto převlecích, jsou pak vystavovány společně s originálními snímky, na kterých jsou založeny. Společně pak oba tyto aspekty vytvářejí v divákovi dojmy a iluze, které umocňuje právě rozdíl mezi originálními snímky a autoportréty Gillian Wearing, ve kterých je obsažena její vlastní identita. V roce 2004 pak autorka tuto myšlenku dále rozvíjí pomocí vytvoření autoportrétu sebe samé ve věku tří let, vytváří tak další kontrast, který vzniká, když skrze masku batolete na diváka hledí autorčiny dospělé oči. Gillian Wearing pomocí svých prací vyvolává množství provokativních otázek týkajících se identity, paměti a pravdivosti fotografického média.²²

²⁰ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. s. 380–382. ISBN. 80-7367-124-7

²¹ Gillian Wearing (British, born 1963). [online]. ©2018 Artnet Worldwide Corporation. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://www.artnet.com/artists/gillian-wearing/3>

²² Gillian Wearing: Trauma and the Uncanny. [online]. © 2019 THE SOLOMON R. GUGGENHEIM FOUNDATION. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/arts-curriculum/topic/gillian-wearing>

Tato umělkyně mě velmi zaujala svým netradičním uchopením tématu rodiny a vlastní identity. Téma a provedení jejích dvou sérií, kterých se zde zmiňuji, je pro mě velmi inspirující, protože i já sama se v této práci podobnými otázkami zabývám.

Obr.1. Gillian Wearing: autoportrét ve třech letech, 2004

Obr. 2. Gillian Wearing: autoportrét jako otec Brian Wearing , 2003

Obr. 3. Gillian Wearing: autoportrét jako matka Jean Gregory, 2003

1.2.2 David Cata

Je velmi kontroverzní španělský umělec, který je známý tím, že jako podklad pro své výšivky používá svou vlastní dlaň, tyto jeho série, ale nemají nic společného s tématem sebepoškozování, protože dle jeho slov v nich jde o zachycení změn a konfrontace minulosti s nejasnou budoucností.²³ V sérii s názvem 'a flor de piel' se zabývá vyšíváním portrétů svojí rodiny, přátel, partnerů, učitelů a osob, které zanechali v jeho životě svůj záznam, který se podílel na vytvoření umělcovi vlastní minulosti. Vyšítím jejich portrétu do své dlaně prochází Cata jakýmsi rituálem, kdy vzpomíná na portrétovanou osobu, přičemž bolest, kterou při tomto procesu cítí, staví do paralely s myšlenkou bolesti při zapomínání svých vzpomínek.²⁴

²³ WADE, Stephanie. David Cata Uses His Own Hands As A Canvas In Horizontes. [online]. [cit. 26.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ignant.com/2019/02/06/david-cata-uses-his-own-hands-as-a-canvas-in-horizontes/>

²⁴ AZZARELLO, Nina. david cata sews portraits of his family into the palm of his hand. [online]. 10.1.2014. © 2019 [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <https://www.designboom.com/art/david-cata-sews-portraits-of-his-family-into-the-palm-of-his-hand-01-10-2014/>

„Jejich životy protkali můj život, aby tak vytvořily mou vlastní historii“ Cata říká, „každý okamžik žil v paměti, aby byl nakonec zapomenut, tato skutečnost je ovšem tak nějak bolestivá, protože existují jen hmotné věci a stopy, které lidé po sobě zanechávají.“²⁵

David Cata je velmi kontroverzním umělcem, dalo by se říci, že způsob, kterým svá díla realizuje se více než textilní tvorbě, blíží právě performanci. Myslím si, že spojením vyšívání a performance a body-artu, objevuje nový originální pohled na umění.

Tento umělec ve mně však vyvolává rozporuplné pocity, protože na jednu stranu je mi metoda, kterou vytváří svá díla odporná, na druhou stranu mi však náměty jeho tvorby připadají velmi blízké svým záměrem a poselstvím, které tímto způsobem David Cata vyjadřuje. Svým námětem a záměrem se jeho série a flor de piel v mnohém podobá obsahu mojí práce.

Obr. 4. David Cata: série: a flor de piel -Abuelo Cata, vyšívka na dlani

²⁵ AZZARELLO, Nina. david cata sews portraits of his family into the palm of his hand. [online]. 10.1.2014. © 2019 [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <https://www.designboom.com/art/david-cata-sews-portraits-of-his-family-into-the-palm-of-his-hand-01-10-2014/>

Obr. 5. David Cata: série: a flor de piel – Papá, výšivka na dlani

Obr. 6. David Cata: Cicatrices abierta s01, s02 výšivka na dlaních

1.2.3 Gerhard Richter

Německý malíř Gerhard Richter se narodil 9. února 1932 v Drážďanech, vyrůstal v době událostí druhé světové války v tehdejším nacistickém režimu, což mělo trvalý dopad na Richterovo vzdělávání a pozdější uměleckou dráhu.²⁶ Tento umělec mě zaujal zejména svými obrazy z počátku své umělecké kariéry. Jeho obrazy jsou založené na fotografiích a při tvorbě těchto děl malíř využil zvláštní způsob rozmazání. Tyto rozmazané malby působí velmi

²⁶ Biography. Early years. Gerhard Richter [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/biography/early-years-1>

realisticky ovšem právě díky technice rozmazání, v nich můžeme spatřit zajímavý prvek nostalgie a intimity, takže působí tak, jako by se jednalo o dávno vzpomínky.²⁷ Tímto způsobem umělec tvořil v průběhu let 1964–1970. Jako inspirace pro náměty Richterových obrazů sloužili často vojenská letadla, portréty různých osob a rodinné portréty včetně jeho vlastní rodiny.²⁸

Dílo tohoto umělce je mi velmi blízké hlavně svou tematikou rodiny a vzpomínek, ale i tím, že autor ve svých malbách zachytil dobu, ve které žil i můj děda a stejně jako mně i jemu jako inspirace sloužili právě staré rodinné fotografie.

Obr. 7. Gerhard Richter: Familie Liechti. olej na plátně

²⁷ GLENN, Martina. Gerhard Richter [online]. 19.12. 2003. © 1999-2019. [cit.26.10.2019]. dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=625

²⁸ Biography. 1964–1970: Getting Established. Gerhard Richter [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/biography/19641970-getting-established-5>

Obr. 8. Gerhard Richter: Familie. olej na plátně

Obr. 9. Gerhard Richter: Familie Wende. olej na plátně

1.2.4 Marianne Wille Ogilvie

Tato autorka ve mně zanechává hluboký dojem. Portréty, na kterých zachytila poslední okamžiky své umírající matky ve mně vzbuzují nepopsatelné pocity. Cyklus portrétů názvem s Loučení zachycují období čtyř týdnů, kdy Marianne Wille Ogilvie kreslila portréty své

umírající matky až do okamžiku jejího úmrtí. Podle autorky tyto portréty zachycují proces usmíření s její matkou.²⁹

Dílo této autorky se zdá na první pohled obyčejné a prosté, nese však v sobě hlubokou podstatu vztahu matky a dcery. Představuje také záznam okamžiku života a smrti a uchovává autorčiny niterné pocity, které jsou zachyceny v každé z kreseb tohoto cyklu. Právě v tom, jak je tento cyklus kreseb osobní, vnímám podobnost s mou vlastní bakalářskou prací.

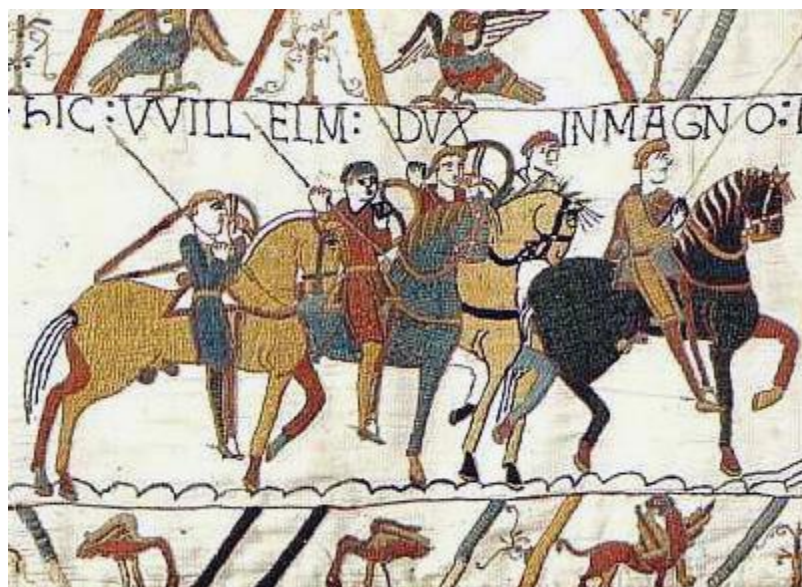
Obr. 10. Marianne Wille Ogilvie: Cyklus kreseb Loučení, 2008, tužka a uhel

²⁹ DVORÁK, Petr. Za kresby umírající matky získala německá autorka hlavní cenu bienále [online]. 9. 10. 2008. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005–2019 [cit.7.11.2019]. dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/za-kresby-umirajici-matky-ziskala-nemecka-autorka-.html

1.3 Role textu ve výtvarném umění

V této kapitole se pokusím stručně shrnout role, jež písmo v průběhu historie sehrávalo ve výtvarném umění. Text se v umění objevuje v mnoha podobách již od pradávna, v pravěku se nejprve setkáváme z jeskynnými malbami, které mohli sloužit jako určitá forma písma ve smyslu piktogramů. Ve starověku pak různé formy písma vznikaly a nadále se vyvíjely v oblastech starověkých civilizací. Mohu zde zmínit například egyptské hieroglyfy, které zastávali mimo jiné i funkci ideogramů, a které jsou společně s klínovým písmem považovány za nejstarší písmo vůbec. Později v období středověku písmo v kombinaci s iluminací, zastávalo nejen funkci sdělovací, ale i funkci dekorativní. Z tohoto období zmíním alespoň jedno významné dílo, a to Tapisérii z Bayeux, u které písmo slouží jako doplnění vyobrazeného děje na tapisérii.

Slavná tapisérie z Bayeux, byla zhotovena pro biskupa Odonu z Bayeux, nevlastního bratra Viléma dobyvatele. Jedná se o vlněnou výšivku na plátně, zhotovenou stonkovým a oboustranným stehem. Tapisérie z Bayeux je proslulá svojí monumentalitou – 68,30 metrů na délku a asi 50 centimetrů na výšku. Dílo sestává z padesáti osmi scén, které jsou doplněny latinským textem. Tapisérie představuje události předcházející dobytí Anglie.³⁰

Obr. 11. Tapisérie z Bayeux

³⁰ MORANT, Henry de, Gérald GASSIOT-TALABOT a Josef HOBZEK. Dějiny užitého umění od nejstarších dob po současnost. 1.vyd. Praha: Odeon, 1983. s. 273-274.

V průběhu historie byl text i nadále v umění přítomen, zastával však jen sekundární roli. Objevoval se například ve formě umělcova podpisu nebo jako název uměleckého díla.

Významnější roli, ale text v umění začíná hrát až ve 20. století, kdy už neslouží jen jako doplněk obrazu, ale najednou získává stejnou důležitost jako samotné umělecké dílo.

Počátky této radikální změny role, kterou text doposud v umění zastával, můžeme najít v díle Pabla Picassa a Georgesa Braqueho. Tito umělci svou novou technikou koláže, ve které využívali ústřížky novin, započali zásadní obrat ve využívání textu v umění, což mělo dopad i na další vývoj západního umění.

„Fascinovali je určité myšlenky a výrazy. Jednou z nich byla teorie „nenapodobitelnosti v umění“, rozcvička k jejich papier collé. „Jestliže člověk maluje noviny, které někdo drží v rukou, měl by si dát tu práci a reprodukovat slova PETTIT JOURNAL nebo se omezit na to, že na plátno jednoduše přilepí skutečné noviny?“³¹

Obr. 12. Georges Braque: Checkerboard Tivoli Cinema, 1913

Na toto nové využití textu v umělecké tvorbě navázali umělci dadaismu a surrealismu, kteří text a hru se slovy využívali k tomu, aby snáze refleктоvali své sociální a politické postoje a názory. Dadaisté často užívali tzv. principu náhody, který se promítnul například i v dílech Hanse Arpa. Zajímavá je pro mě především, jeho koláž i-obraz.

V této koláži je text zastoupen jako písmeno i, které na rozdíl od jiných částí koláže není vystřižené z papíru, nýbrž jej Hans Arp domaloval tuší. Právě detail toho písmena je na celé

³¹ DANCHEV, Alex. Georges Braque životopis. 1.vyd. Praha. BB/art s.r.o. 2006. s. 111-112. ISBN. 80-7341-942-4

koláži nejzajímavější, protože písmeno i v jistém smyslu není pouze písmenem, ale představuje zároveň stylizaci lidské postavy.³²

Další možnosti využití textu ve svém díle objevuje George Grosz ve své koláži Viník zůstává neznámý. V tomto díle je text rozdělen na fragmenty, které fungují jako jakési komentáře toho, co se na obraze odehrává.³³

Zajímavé využití textu v estetickém smyslu se uplatňuje v díle i-kresba bez názvu od Kurta Schwitterse, který text použil společně s obrazovými a znakovými prvky k vytvoření struktury, v níž textové řádky fungují jako hustá mříž, která pokrývá plochu obrazu a společně s červenými číslicemi a bílými místy v obraze vytváří rytmus.³⁴

Obr. 13. Hans Arp: i-obraz, koláž, kolem roku 1920

Obr. 14. Kurt Schwitters: i-kresba, 1920

Novou roli textu přineslo hnutí pop-artu, jehož vznik byl reakcí na hnutí abstraktního expresionismu. Text se v této době pravidelně vyskytoval v dílech umělců jako byl třeba Andy Warhol, Edward Ruscha, Roy Lichtenstein nebo také Jasper Johns.

³² ELGER, Dietmar. Dadaismus. Hans Arp. i-obraz. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.32. ISBN. 80-7209-661-3

³³ ELGER, Dietmar. Dadaismus. George Grosz. Viník zůstává neznámý. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.48. ISBN. 80-7209-661-3

³⁴ ELGER, Dietmar. Dadaismus. Kurt Schwitters. i-kresba. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.66. ISBN. 80-7209-661-3

Právě v díle Jaspera Johnse, který vkládal do svých abstraktních obrazů šablony písmen a číslic, vidíme snahu jak tohoto hnutí, tak i tohoto autora zjistit odpověď na otázku – co je umění? Zdali je umění jen řada zcela samostatných emočních pochodů umělcova nitra, reflektujících se ve formách jeho vyjádření jako je tomu v případě abstraktního expresionismu, oživená pouze zvýšeným povědomím o daném procesu? Nebo je to sdělení myšlenky.³⁵

Tyto nové myšlenky, které do umění mimo jiné přináší právě i využívání psaného slova, můžeme vidět v díle umělce Roye Lichtensteina.

V jeho obraze Takka takka, který představuje umělcovu reakci na události války, má text stejnou důležitost jako motiv střelných zbraní ztvárněný ve stylu komiksové kresby, kombinace těchto dvou motivů působí rušivě, ale zároveň dodává obrazu silný dojem. Text v horní části obrazu připomíná novinový titulek, který heroicky oslavuje vojáky, kteří i přes všechno utrpení, co doposud zažili, dále bojují. Autor pomocí kombinace textu a vizuální části obrazu, reaguje na ospravedlňování válečných zločinů a sděluje divákovi skutečné děsivé důsledky jaké s sebou tyto válečné zločiny přinášejí.³⁶

Obr. 15. Roy Lichtenstein: Takka takka, Magna na plátně, 1962

³⁵ Word Art Text-based painting, prints and sculpture. History. [online]. © visual-arts-cork.com [cit.19.11.2019]. dostupné z: <http://www.visual-arts-cork.com/definitions/word-art.htm>

³⁶ HONNEF, Klaus. Grosenicková, Uta. Pop-art. Roy Lichtenstein, Takka takka. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.50. ISBN. 80-7209-662-1

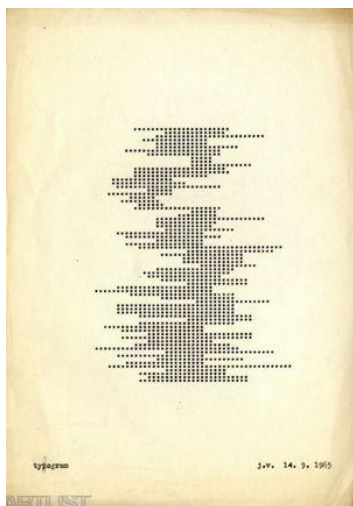
V šedesátých letech pak vzniká nový umělecký směr – konceptuální umění, také v tomto hnutí má text svou roli. S textem pracují například umělci jako Joseph Kosuth, který textovou formu uplatnil ve svém díle – Definition Paintings. Tato série je založená na zvětšených fotografiích definicí slovníkových hesel a má za úkol zkoumat způsoby, spojení uměleckého vyjádření a jazyka.³⁷ V konceptuálním umění text často nese význam umělcových niterných myšlenek. Jako příklad mohu uvést třeba díla Barbary Kruger, která využívá chytlavé fráze ve spojení s obrázky, které parafrázuji zpravodajské titulky nebo reklamní slogany, tím přiměje diváka, aby začal uvažovat nad tím, jak tyto tradiční mediální reklamy skreslují naše vnímání.

Obr. 16. Barbara Kruger: I shop therefore I am, 1987

Z českých představitelů moderního umění, kteří využívají text ve své tvorbě zmíním alespoň tvorbu umělce Jiřího Valocha. Ten se ve své tvorbě zabývá vytvářením vizuální a konceptuální poesie, ve svých básnických textech pracuje s hranicí mezi slovem a obrazem, Slova se postupně proměňují a stále více reflektují vlastní jazyk. Později během své tvorby redukoval Jiří Valoch text na minimum verbalizovaných významů. Ve své tvorbě rozvíjí však i různé možnosti konceptuální poesie, sémantické posuny a komplikace, monotónní texty, barevné texty, sémantické kresby a také vytvářel i textové instalace.

³⁷ Word Art Text-based painting, prints and sculpture. History. [online]. © visual-arts-cork.com [cit.19.11.2019]. dostupné z: <http://www.visual-arts-cork.com/definitions/word-art.htm>

Obr. 17. Jiří Valoch: Typogram,1965

Na konec této kapitoly uvedu ještě dva představitele mladší generace současných umělců, Prvním z nich je Ben Eine, V začátcích své tvorby původně vytvářel nelegální grafity, později se, ale stal uznávaným street art umělcem, který je považován za průkopníka současného typografického umění. Charakteristickým rysem jeho tvorby jsou obrovská, světlá a barevná písmena. Jeho pouliční díla jsou rozmístěna po celém světě. V roce 2018 Eine vytvořil největší street-artové dílo na světě; nástěnnou malbu s názvem – CREATE Toto dílo je namalováno na průmyslové půdě ve východním Londýně a díky své rozloze 17500 čtverečních stop je viditelné z vesmíru. Cílem jeho práce je jednoduše upoutat a překvapit veřejnost na ulicích.³⁸

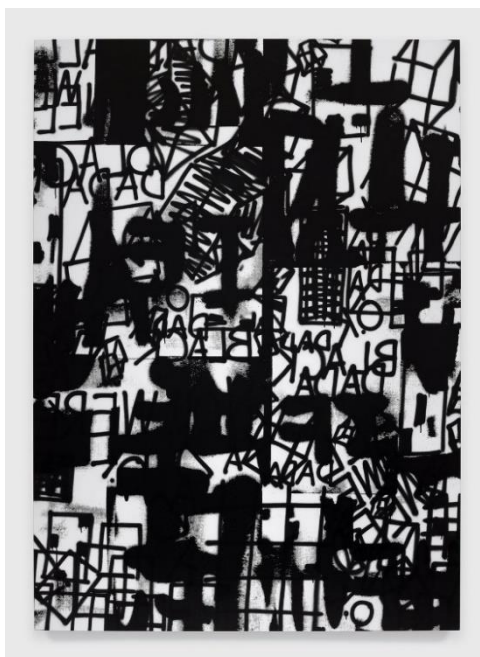
Obr.18. Ben Eine: Riot

³⁸ About. Ben Eine. [online]. [cit.19.11.2019]. dostupné z: <https://www.einesigns.com/about>

Druhým zástupcem mladší generace současných umělců v této kapitole je Adam Pendleton. Tento umělec ve svých dílech využívá historický a estetický obsah z textů, které často doplňuje svými abstraktními malbami. Jeho tvorba se zaměřuje na kritické zkoumání rezonance myšlenek z různých kulturních perspektiv a jako inspirace mu přitom slouží hnutí dadaismu, minimalismu a konceptuální umění.

Hlavním zájmem Adama Pendletona je textové vyjádření, přičemž smysl a čitelnost slov použitých v jeho pracích pro něj není to nejpodstatnější a divák často není schopen zcela rozšifrovat smysl textu. Ve svém díle „Black Dada“, který zahájil v roce 2008, se inspiruje myšlenkami snové, nesmyslné estetiky evropských meziválečných umělců, jako jsou Kurt Schwitters, Max Ernst a Salvador Dalí, a znovu je přetváří a doplňuje pro své vlastní zájmy jakožto černého Američana.³⁹

Tento umělec mě zaujal především svým osobním záměrem ve využití slov, k reprezentaci jeho vlastní identity, kořenů a názorových postojů. Jeho díla vyvolávají silný dojem jak po vizuální stránce, tak po stránce obsahové.

Obr. 19. Adam Pendleton: OK DADA OK BLACK DADA OK (WE NEED), 2018

³⁹ COHEN, Alina. 13 Artists Who Highlight the Power of Words. [online]. © 2019 [cit.08.11.2019]. dostupné z: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-13-artists-highlight-power>

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Život mého Dědečka

Můj dědeček Ladislav Dostál se narodil 5. května roku 1937 jako druhé dítě Rostislava Dostála a Boženy Dostálové v malebné vsi Pacetluky ležící na rozhraní úrodné Hané a Záhohří. Ačkoliv své ranné dětství děda prožíval v době Protektorátu, vždy o svém dětství mluvil jako o době plné radosti a klukovských lumpáren. Pamatuji si, že když jsem byla malá, děda mi často vyprávěl o tom, jak si s kamarády hrávali v nedalekém lese, chodili se koupat do řeky, jak zkoušeli s kamarádem chytat čmeláky holou rukou anebo také o tom, jak si ochočil sovu, když byl ještě kluk.

Obr. 20. Můj dědeček v období batolete

Obr. 21. Můj dědeček v období dětství

Když jsem si však, několik let po dědově smrti povídala se svou prarčetou, dědečkovou o dva roky starší sestrou, tvrdila, že tohle období nebylo zdaleka tak radostné. Za protektorátu sice jejich rodina hladem a nouzí tolik netrpěla, protože jejich rodiče byli zemědělci a chovali hospodářská zvířata, museli se však uskromnit, protože s nimi nějakou dobu žila i sestřenice jejich matky s rodinou, kteří během okupace utekli z oblasti Vysočiny a našli azyl právě u

jejich rodiny. Pratec mi také říkala, že ve škole se učili německou hymnu a také jim vštěpovali kladný postoj k Němcům.

Další těžkou situací pak bylo, když o několik let později přišla jejich rodina o některé polnosti a jejich maminka záhy poté onemocněla a nemohla chodit. Dědův otec byl nucen vzít práci v Holešově a o zbylý statek a své dvě sestry a nemocnou maminku se tak musel starat můj tehdy asi 11letý děda. Každé ráno prý musel vstát před svítáním a poklidit krávy, kozu, králíky a prasata a nasypat slepicím. Běžně chodili se sestrami do lesa na dřevo, které pak musel děda doma naštípat, aby mohli topit v kamnech. Všechny tři děti často také pracovali na poli, které jejich rodině zbylo.

Nedovedu si ani představit, jak moc náročná taková práce musela být pro školou povinné dítě, nemluvě o zodpovědnosti, co musel dědeček nést za statek, své dvě sestry a nemocnou matku.

Obr. 22. Můj dědeček v období puberty

Později kolem roku 1952 děda začal navštěvovat Střední odborné učiliště nábytkářské v Bystřici pod Hostýnem, kde se později vyučil v oboru truhlář. V době svého studia se také v Bystřici pod Hostýnem seznámil s mojí babičkou Hedvikou Novosadovou, která pocházela z nedalekých Dřevohostic. Po vyučení začal pracovat v továrně na ohýbaný nábytek TON, před znárodněním známou jako továrna Thonet. V této továrně pracoval asi rok, než byl asi v 18 letech odveden, aby nastoupil k výkonu povinné vojenské služby.

Pamatuji si, že děda měl na předloktích tři tetování, které si nechal udělat právě na vojně, byl to portrét mojí babičky, jeho psa a koně. Babička mi kdysi vyprávěla, že jí prý řekl,

že si nechal amatérsky vytetovat její portrét, aby byla pořád s ním, i když nemohli být zrovna spolu.

Tohle mě nutí přemýšlet o tom, jak moc těžké muselo tehdy být pro zamilované páry, přežít dva roky dlouhé odloučení, které vyvíjelo tlak na jejich milostný vztah, vytvářelo nejistotu a strach. Zároveň však toto odloučení představovalo snad i jakousi životní zkoušku, která testovala jejich vzájemnou důvěru, loajalitu a lásku.

Obr. 23. Můj dědeček v době svého mládí, na vojně

Po návratu z vojny se děda oženil s mojí babičkou a přestěhovali se do jeho rodných Pacetluk. Jelikož však děda věděl, že jeho rodiče v rámci pozemkové reformy přišli o zbytek polností a v domě jejich rodičů s nimi žila i jeho sestra se svým manželem, bylo mu jasné, že pro založení a zajištění své vlastní rodiny bude potřebovat peníze. Babička v té době čekala jejich první dítě, mého otce. Proto když se mu naskytlá příležitost, rozhodl se vzít práci jako horník v ostravských dolech. Za komunismu byla totiž tato práce opravdu dobře placena. Tato práce se si však vybrala krutou daň na dědově zdravotním stavu, a nakonec ho stála nemocné plíce a problémy s pravým ramenem.

Obr. 24. Svatba mého dědečka a mé babičky

V dolech můj děda pracoval asi sedm let. Poté se odstěhovali do Přerova, kde děda získal práci topiče v Cukrovaru v nedaleké vsi Prosenice a byt. V Cukrovaru děda pak pracoval až do důchodu. V Přerově se také o něco později narodili dědovi a babičce dvě další dcery.

Několik let, žili s babičkou v relativně spokojeném manželství, měli tři děti, až na jejich drobné neshody a roztržky se všechno zdálo být v pořádku. To se však změnilo poté, když při porodu jejich vytoužený druhý syn zemřel. Celou rodinu tato tragédie hodně poznamenala babička se uzavřela do sebe a děda se pravidelně opíjel v hospodě a vracel se domů pozdě v noci. I tak se, ale rozhodli zachovat svoje manželství a zaměřili svoji rodičovskou péči především na své dvě mladší dcery. Moje tety se nakonec obě vdaly a odešly z domova, ale můj otec přes všechny neshody se svými rodiči nadále zůstal a žil s nimi ještě několik let ve společné domácnosti. Později pak ve 24 letech poznal mou matku, a ta se pak také za několik měsíců nastěhovala do bytu k němu a jeho rodičům. Po svatbě si moji rodiče pronajali sousední byt a pár měsíců na to jsem se narodila já.

Obr. 25. Můj dědeček a babička ve středním věku

Už jako miminko si mě děda oblíbil, často mě prý choval a vozil v kočárku a když jsem nechtěla spát, zavezl mě do jejich obývacího pokoje, kde babička měla na skříních a sekretáři pokojové rostliny, potom mi prý řekl, že jsme v lese a já jsem přestala plakat a po chvíli usnula. Tohle si však samozřejmě nepamatuji, ale moje máma mi tohle často vyprávěla, když jsme vzpomínaly na mé dětství. Co jsi, ale pamatuji jsou vzpomínky na všechny ty dny, kdy mi děda četl pohádky, učil mě hrát pexeso, domino a člověče nezlob se, stavěl se mnou z lega domy pro moje figurky zvířátek a pak hodiny pozoroval, jak si s nimi hraji, taky mi často přinesl pastelky a papíry na kreslení a učil mě kreslit. Dědeček mě také často brával na dětské hřiště za domem, nebo k řece krmit kachny, chodili jsme na procházky po městě, na kterých jsme se vždy zastavili v cukrárně.

Pak když jsem začala chodit do školy, tak mi právě můj děda pomáhal s domácími úkoly. Naučil mě abecedu a násobilku a naučil mě také hrát karty a kostky. Pomáhal mi zlepšovat se v kreslení a vždy chválil mé výtvary a zlepšení. Později když jsem začala být často nemocná, to byl právě můj děda, kdo se o mě staral. Když jsem pak musela být asi 9 let hospitalizována v nemocnici se střevními potížemi, vzpomínám si, že za mnou děda přišel na návštěvu a přinesl mi moji oblíbenou plyšovou kočku, kterou jsem nemohla doma předtím najít. Pamatuji si také jak jsme spolu s mým mladším bráškou a s dědou vždy připravovali bramborový salát, do dnes si přesně pamatuji dědečkův recept.

Díky svému dědovi jsem zažila ve svém dětství i pěkné chvíle, i když se moji rodiče často hádali a můj otec se snadno naštvál a zlost si vylíval na mě a na bratrovi, vzpomínám si, že se vždy rozčílil, když s námi psal domácí úkoly, když jsem přinesla špatnou známku, nebo když jsem se pár minut někde zdržela. Později do dospělo k tomu, že se moji rodiče rozvedli. V té době jsem měla 12 let a bylo to pro mě a mého mladšího bratra hodně těžké období, protože najednou se nedalo věřit ani jednomu z nich. Oba naši rodiče se vzájemně snažili toho druhého před námi co nejvíce očernit, abychom si mysleli, že ten druhý je ten zlý a může za vše co se stalo. V těchto těžkých časech tu pro mě děda vždy byl a představoval pro mě jediné zázemí, které mi zbylo. Později jsem se, ale musela začít spoléhat sama na sebe a rozhodnout o své a bratrově budoucnosti, protože děda asi rok po tom, co se naši rodiče rozvedli zemřel na rakovinu plic ve věku 70let. Dědova smrt pro mě představovala další těžkou životní zkoušku, postupně jsem se, ale dokázala se všemi svými těžkostmi vyrovnat a smířit se se vším co se odehrálo v mojí minulosti. Myslím si, že právě vztah k mému dědovi, hrál významnou roli v utváření mojí osobnosti i v mém dalším seberozvoji. Díky tomu, že pro mě dědeček představoval dobrý otcovský vzor, jsem byla schopná dospět v takového člověka jakým jsem dnes.

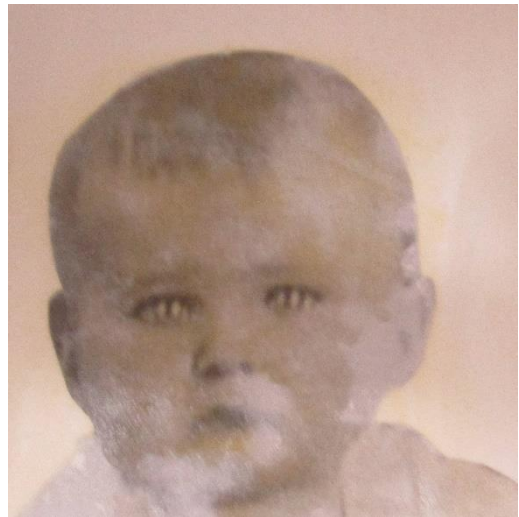
Obr. 26. Poslední fotografie mého dědečka,
použita pro jeho parte

2.2 Vytváření praktické části

Pro tvorbu své práce jsem použila kopie starých rodinných fotografií dokumentujících jednotlivá období života mého dědečka. Celkem se jedná o sedm fotografií. Nakopírované fotografie jsem přenesla na textilní plochu, kterou jsem vyřízla z dědova starého prostěradla. Učinila jsem tak pomocí techniky decoupage, kdy pomocí transferního gelu lze přetisknout obrázek na textilní plochu. Dále jsem pracovala s technikou voskové batiky, pomocí které jsem zapisovala své pocity a myšlenky spojené s dědečkovým životem, nad kterými jsem uvažovala v průběhu vytváření jednotlivých prací. Při následném barvení vyrytých slov, jsem využívala modrou a zelenou barvu a odstíny, které vznikly jejich smícháním. Tyto dvě barvy jsem zvolila proto, že zelená byla oblíbená barva mého dědečka a modrá je má oblíbená barva, jejich spojení pak pro mě představuje symbolické spojení mého života s životem mého dědy.

Obr. 27. Ukázka nanesení transferního gelu na fotografii

Obr. 28. Ukázka procesu odstraňování papíru z fotografie

Obr. 28. Ukázka nanesení barvy na slova vyrytá do voskového krytu

Obr. 29. Začátek života

Obr. 30. Šťastné dětství

Obr. 31. Konec dětství

Obr. 32. Zkouška dospělosti

Obr. 33. Začátek manželství

Obr. 34. Střední věk

Obr. 35. Vzpomínka na dědečka

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala velice osobnímu tématu, které pro mě představuje život mého dědečka. Zároveň jsem při psaní této práce byla schopna poznat tvorbu umělců, kteří čerpali inspiraci ze své rodiny. Doplnila jsem si své znalosti z předmětů vývojové psychologie a dějin umění, kterých jsem využila při vytváření písemné struktury této práce a také jsem byla schopná naučit se tyto poznatky používat v kontextech souvisejících s tématy mé práce.

Téma životní cesty mého dědečka jsem se snažila v praktické části této práce vyjádřit pomocí textilního média, které je mi velmi blízké díky svým vlastnostem a díky způsobu jakým je tento materiál vázán k lidskému tělu. Při vytváření této práce jsem pracovala s kopiemi starých rodinných fotografií dokumentující jednotlivá období života mého dědečka. Během tvorby své práce jsem využila s techniku decoupage a techniku voskové batiky, které jsem se díky tvorbě této práce naučila a jistě je opět v budoucnu budu moci využít při své další tvorbě. V průběhu tvorby praktické části této práce, jsem byla schopná poznat a alespoň z části pochopit život mého dědy předtím, než jsem měla možnost jej poznat osobně. A právě díky této práci jsem také měla možnost přemýšlet nad tím, které události v životě mého dědy vedli k tomu, že se stal tím člověkem, jakým si pamatuji, že byl. Také jsem díky přemýšlení nad dědečkovým životem, toho zjistila spoustu sama o sobě svém životě a byla jsem schopná pochopit jaký vliv můj dědeček měl na můj vlastní život a za co za všechno dědečkovi vděčím. V neposlední řadě jsem se také při tvorbě této práce dokázala vypořádat s negativními pocity, které ve mně zanechalo dědečkovu úmrtí.

Seznam použité literatury:

- ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Portál, s. r. o., 2006. ISBN. 80-7367-124-7
- LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. ISBN. 978-80-247-1284-0
- LUSSO, Victoria Cesari. Prarodiče, rodiče a vnoučata: o emočních, vztahových a komunikačních úskalích. vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN. 978-80-262-0003-1
- MORANT, Henry de, Gérald GASSIOT-TALABOT a Josef HOBZEK. Dějiny užitého umění od nejstarších dob po současnost. 1.vyd. Praha: Odeon, 1983.
- DANCHEV, Alex. Georges Braque životopis. 1.vyd. Praha. BB/art s.r.o. 2006. ISBN. 80-7341-942-4
- ELGER, Dietmar. Dadaismus. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. ISBN. 80-7209-661-3
- HONEF, Klaus. Grosenicková, Uta. Pop-art. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. ISBN. 80-7209-662-1

Seznam internetových zdrojů:

Gillian Wearing (British, born 1963). [online]. ©2018 Artnet Worldwide Corporation. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://www.artnet.com/artists/gillian-wearing/3>

Gillian Wearing: Trauma and the Uncanny. [online]. © 2019 THE SOLOMON R. GUGGENHEIM FOUNDATION. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/arts-curriculum/topic/gillian-wearing>

WADE, Stephanie. David Cata Uses His Own Hands As A Canvas In Horizontes. [online]. [cit. 26.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ignant.com/2019/02/06/david-cata-uses-his-own-hands-as-a-canvas-in-horizontes/>

AZZARELLO, Nina. david cata sews portraits of his family into the palm of his hand. [online]. 10.1.2014. © 2019 [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <https://www.designboom.com/art/david-cata-sews-portraits-of-his-family-into-the-palm-of-his-hand-01-10-2014/>

Biography. Early years. Gerhard Richter [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/biography/early-years-1>

GLENN, Martina. Gerhard Richter [online]. 19.12. 2003. © 1999-2019. [cit.26.10.2019]. dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=625

Biography. 1964–1970: Getting Established. Gerhard Richter [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/biography/19641970-getting-established-5>

DVOŘÁK, Petr. Za kresby umírající matky získala německá autorka hlavní cenu bienále [online]. 9. 10. 2008. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005–2019 [cit.7.11.2019]. dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/za-kresby-umirajici-matky-ziskala-nemecka-autorka-.html

Word Art Text-based painting, prints and sculpture. History. [online]. © visual-arts-cork.com [cit.19.11.2019]. dostupné z: <http://www.visual-arts-cork.com/definitions/word-art.htm>

DOLANOVÁ, Lenka. Artlist — Centrum pro současné umění Praha. Jiří Valoch. [online]. 2013. ©2006–2019 [cit.19.11.2019]. dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-valoch-1445/>

¹ About. Ben Eine. [online]. [cit.19.11.2019]. dostupné z: <https://www.einesigns.com/about>

¹ Pace. Adam Pendleton. [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.pacegallery.com/artists/adam-pendleton/>

COHEN Alina. 13 Artists Who Highlight the Power of Words. [online]. © 2019 [cit.08.11.2019]. dostupné z: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-13-artists-highlight-power>

Seznam obrázkové dokumentace:

Obr. 1. Gillian Wearing: autoportrét ve třech letech, 2004. In: Artnet, Gillian Wearing (British, born 1963), Artworks. [online]. ©2018 Artnet Worldwide Corporation. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://www.artnet.com/artists/gillian-wearing/3>

Obr. 2. Gillian Wearing: autoportrét jako otec Brian Wearing, 2003. In: Artnet, Gillian Wearing (British, born 1963), Artworks. [online]. ©2018 Artnet Worldwide Corporation. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://www.artnet.com/artists/gillian-wearing/3>

Obr. 3. Gillian Wearing: autoportrét jako matka Jean Gregory, 2003. In: Artnet, Gillian Wearing (British, born 1963), Artworks. [online]. ©2018 Artnet Worldwide Corporation. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://www.artnet.com/artists/gillian-wearing/3>

Obr. 4. David Cata: série: a flor de piel – Abuelo Cata, výšivka na dlani. In: David Catá, fotografia, a flor de piel [online]. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://davidcata.com/a-flor-de-piel>

Obr. 5. David Cata: série: a flor de piel – Papá, výšivka na dlani. In: David Catá, fotografia, a flor de piel [online]. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://davidcata.com/a-flor-de-piel>

Obr. 6. David Cata: Cicatrices abierta s01, s02 výšivka na dlaních. In: David Catá, fotografia, cicatrices-abiertas [online]. [cit. 27.5.2019]. Dostupné z: <http://davidcata.com/cicatrices-abiertas>

Obr. 7. Gerhard Richter: Familie Liechti. olej na plátně. In: Gerhard Richter, families. [online]. [cit. 27.10.2019]. Dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/art/paintings/photo-paintings/families-11>

Obr. 8. Obr. 8. Gerhard Richter: Familie. olej na plátně. In: Gerhard Richter, families. [online]. [cit. 27.10.2019]. Dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/art/paintings/photo-paintings/families-11>

Obr. 9. Gerhard Richter: Familie Wende. olej na plátně. In: Gerhard Richter, families. [online]. [cit. 27.10.2019]. Dostupné z: <https://www.gerhard-richter.com/en/art/paintings/photo-paintings/families-11>

Obr. 10. Marianne Wille Ogilvie: Cyklus kreseb Loučení, 2008, tužka a uhel. In: DVOŘÁK, Petr. Za kresby umírající matky získala německá autorka hlavní cenu bienále [online]. 9. 10. 2008. Copyright © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005–2019 [cit.7.11.2019]. dostupné z: https://plzensky.denik.cz/kultura_region/za-kresby-umirajici-matky-ziskala-nemecka-autorka.html

Obr. 11. Tapisérie z Bayeux. In: Wikipedia, Tapisérie z Bayeux. [online]. [cit. 27.10.2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tapis%C3%A9rie_z_Bayeux

Obr. 12. Georges Braque: Checkerboard Tivoli Cinema, 1913. In: Georges Braque Paintings, Biography, and Quotes, Georges Braque's Paintings. [online]. [cit. 28.10.2019]. Dostupné z: <http://www.georgesbraque.org/georges-braque-paintings.jsp#prettyPhoto>

Obr. 13. Hans Arp: i-obraz, koláž, kolem roku 1920. In: ELGER, Dietmar. Dadaismus. Hans Arp. i-obraz. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.33. ISBN. 80-7209-661-3

Obr. 14. Kurt Schwitters. i-kresba, 1920. In: ELGER, Dietmar. Dadaismus. Kurt Schwitters. i-kresba. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.66. ISBN. 80-7209-661-3

Roy Lichtenstein: Takka takka, Magna na plátně, 1962. In: HONNEF, Klaus. Grosenicková, Uta. Pop-art. Roy Lichtenstein, Takka takka. česká edice. Bratislava. Slovart, s.r.o. 2004. s.50. ISBN. 80-7209-662-1

Obr. 16. Barbara Kruger: I shop therefore I am, 1987. In: Word Art Text-based painting, prints and sculpture. History. [online]. © visual-arts-cork.com [cit.19.11.2019]. dostupné z: <http://www.visual-arts-cork.com/definitions/word-art.htm>

Obr. 17. Jiří Valoch: Typogram, 1965. In: DOLANOVÁ, Lenka. Artlist — Centrum pro současné umění Praha. Jiří Valoch. [online]. 2013. ©2006–2019 [cit.19.11.2019]. dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-valoch-1445/>

Obr.18. Ben Eine: Riot. In: About. Ben Eine. [online]. [cit.19.11.2019]. dostupné z: <https://www.einesigns.com/about>

Obr. 19. Adam Pendleton: OK DADA OK BLACK DADA OK (WE NEED), 2018. In: Pace. Adam Pendleton. [online]. © 2019 [cit.26.10.2019]. dostupné z: <https://www.pacegallery.com/artists/adam-pendleton/>

Obr. 20. Můj dědeček v období batolete. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 21. Můj dědeček v období dětství. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 22. Můj dědeček v období puberty. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 23. Můj dědeček v době svého mládí, na vojně. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 24. Svatba mého dědečka a mé babičky. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 25. Můj dědeček a babička ve středním věku. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 26. Poslední fotografie mého dědečka, použita pro jeho parte. In: archiv rodiny Dostálových

Obr. 27. Ukázka nanesení transferního gelu na fotografii. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 28. Ukázka procesu odstraňování papíru z fotografie. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 28. Ukázka nanesení barvy na slova vyrytá do voskového krytu. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 29. Začátek života. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 30. Šťastné dětství. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 31. Konec dětství. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 32. Zkouška dospělosti. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 33. Začátek manželství. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 34. Střední věk. In: archiv Kláry Dostálové

Obr. 35. Vzpomínka na dědečka. In: archiv Kláry Dostálové

Anotace

Jméno a příjmení:	Klára Dostálová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph. D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Cesta života
Název v angličtině:	The journey of life
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce se zabývá tématem života mého dědečka. V teoretické části se zaměřuji na problematiku lidského života, zmiňuji zde také umělce zabývající tématem rodiny, dále se pak stručně zabývám vývojem textu v průběhu historie výtvarného umění. Praktická část této práce se zaměřuje na život mého dědečka. Pracuji zde s fotografiemi, které zachycují jednotlivá období jeho života. Tyto fotografie zpracovávám pomocí textilní techniky decoupage a voskové batiky, pomocí které jsem zapisovala své pocity a myšlenky spojené s dědečkovým životem, nad kterými jsem uvažovala v průběhu vytváření jednotlivých prací.</p>
Klíčová slova:	lidský život, dědeček, vosková batika, decoupage, pocity
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis deals with the themes of my grandfather's life. In the theoretical part I focus on the problematics of human life, I also mention artists who deals with themes of the family. I also tried to summarized evolution of the use of text in the history of fine art. The practical part of this work focuses on the life of my grandfather. I worked with photographs that show different periods of his life. I process these photographs using a textile technique decoupage and a wax batik, which I used to write down my feelings and thoughts related to my grandfather's life, about which I was reflecting during the creation of each work.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Human life, grandfather, textile. wax batik, decoupage technique, feelings
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	47 stran
Jazyk práce:	čeština